

**Абсалямова Яна Вадимівна**

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри філології та перекладу

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

## **ФАХОВА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

***Анотація.** У статті проаналізовано проблему фахової іншомовної підготовки в умовах глобалізації та євроінтеграції. З'ясовано, що: 1) основними тенденціями у процесі навчання українських студентів іноземної мови у закладах вищої освіти є комунікативна, міждисциплінарна соціальна та професійна спрямованість, 2) недостатньо уваги було приділено іншомовній підготовці дорослих, що вимагає докорінного реформування. Визначено напрями подальших перспективних наукових досліджень.*

***Ключові слова:** академічна мобільність, заклад вищої освіти, іноземна мова, комунікативний підхід, фахова іншомовна підготовка.*

**Вступ.** Підготовка фахівця є процесом формування творчої особистості, здатної до саморозвитку, самоосвіти, самовдосконалення та продуктивної творчої діяльності. Економічні і політичні глобалізаційні процеси у світі висувають нові вимоги до випускників закладів вищої освіти. В умовах євроінтеграції та тісної співпраці України з численними країнами світу перед фахівцями відкриваються нові широкі можливості для реалізації власного професійного потенціалу. Європейська спільнота відкрила кордони держав для переміщення людей, капіталу, товарів, що зумовило потребу активного взаємного спілкування та співпраці між носіями різних культур.

Сьогодні володіння іноземною мовою, і навіть не однією, стає запорукою успішності і конкурентоспроможності на ринку праці, коли серед фахових компетентностей випускників закладів вищої освіти особливе місце посідає іншомовне професійне спілкування. Таким чином, соціокультурна реальність, що виникла у світі, вивела в Україні вивчення майбутніми фахівцями іноземної мови на якісно новий щабель у контексті реформування сучасної системи вищої освіти країни.

**Основна частина.** Аналізуючи основні тенденції у процесі навчання українських студентів фахової іноземної мови у закладах вищої освіти, можемо виділити наступне.

Так, система вищої освіти наразі націлена на самореалізацію особистості, її сталий розвиток, включаючи саморозвиток, навчання упродовж усього життя. Система навчання іноземної мови має чітко визначені мету, цілі, зміст, принципи, методи, засоби, контрольню-оцінювальний інструментарій. Зміст іншомовної освіти здобувачів, з одного боку зумовлений соціальним замовленням суспільства, з іншого – значною мірою визначається здобутками сучасної лінгвістики, психології, психолінгвістики.

У контексті вивчення студентами іноземної мови, мають місце практична застосовуваність отриманих знань з дисципліни, сформованих умінь і навичок спілкування іноземною мовою як основа для їхнього подальшого вдосконалення, можливості для опанування другою (третьою) іноземною мовою та для ефективної фахової діяльності взагалі, оскільки володіння людиною іноземною мовою лише для спілкування на побутовому рівні та здатності читати тексти вже не можуть відповідати вимогам часу і гарантувати працевлаштування.

В умовах комунікативного підходу, під час навчання студентів у закладі вищої освіти у них мають сформуватися навички вільного спілкування іноземною мовою як побутового, так і професійного спрямування, а також мотивація, бачення і план подальшого їхнього вдосконалення з огляду на виявлені реалії та особливості міжкультурної комунікації. Так, студенти навчаються працювати з аутентичними матеріалами, притаманними носіям мови, опановують особливості міжкультурної комунікації як засобу розуміння ментальних рис різних культур [1], вивчення якої наразі здебільшого присутнє в Україні лише у підготовці фахівців-філологів.

На першому етапі навчання у виші здобувачі опановують дисципліну «Іноземна мова», що передбачає оволодіння загальнонауковою, побутовою мовою. На другому етапі вивчається дисципліна «Іноземна мова фахового

спрямування», націлена на озброєння студентів знаннями у їхній спеціалізованій сфері та формування відповідних умінь і навичок. Тут має місце оволодіння фаховою лексикою – термінами та виразами, необхідними для професійного спілкування у певній сфері, а також формування умінь і навичок для подальшого використання їх.

У сучасному закладі вищої освіти з'являються широкі можливості для деталізації та актуалізації цілей професійно орієнтованого навчання студентів іноземної мови, зокрема фахового спрямування, відкриваючи горизонти для професійної комунікації. У процесі вивчення іноземної мови в інтеграції з фаховими дисциплінами, на основі певного рівня володіння нею в межах засвоєних знань та сформованих комунікативних навичок і вмінь аудіювання, читання, говоріння, письма, студенти отримують можливість зануритися у професію. Після засвоєння базової фахової термінології цьому сприяє робота з аутентичною літературою, онлайн-елементами (лексичні та граматичні тести, іншомовні тексти, діалоги, відеострічки тощо), підготовка доповідей та презентацій з професійної тематики, участь у міжнародних конференціях у якості слухача або доповідача, участь у розробці та презентація власних або спільних проєктів і стартапів тощо.

Згідно з Законами України «Про вищу освіту» (2014) [2] та «Про освіту» (2017) [3], учасники освітнього процесу мають право на академічну мобільність як можливість навчатися, викладати, стажуватися чи здійснювати наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами, що передбачає різні форми. Отже, студенти можуть стажуватися або навчатися у закордонних вишах, вдосконалюючи рівень володіння фаховою іноземною мовою та підвищуючи свій фаховий рівень взагалі для подальшої продуктивної діяльності.

Зараз, в умовах пандемічного суспільства, реалізація права на академічну мобільність стала можливою у дистантній формі. Доступними є участь у різного рівня конференціях, семінарах, вебінарах, курсах, навчанні, стажуваннях іноземною мовою за допомогою широкодоступних ресурсів мережі Інтернет.

Окреме місце посідає іншомовна підготовка різних категорій дорослих через усілякого виду та рівня центри лінгвістичної підготовки, курси підвищення кваліфікації тощо; поширеною стає неформальна освіта. Без іншомовної підготовки важко уявити прогресивне розширення індивідуальних, соціальних, професійних і кар'єрних можливостей сучасних фахівців, у яких в умовах глобалізації та євроінтеграції також виникає гостра потреба встановлювати та розвивати міжкультурні та міжособистісні професійні контакти з представниками інших країн і культур.

У європейських країнах спостерігаються значні зрушення у сфері іншомовної освіти дорослих, тоді як в Україні вона наразі вимагає реформування.

**Висновок.** В умовах глобалізації та євроінтеграції іноземна мова сьогодні стала актуальним засобом підвищення фахового рівня та запорукою затребуваності та успішності на ринку праці. Для цього надзвичайно важливою є фахова іншомовна підготовка студентів під час їхнього навчання у базових закладах вищої освіти. Проведений вище аналіз дозволив виділити такі основні тенденції у процесі навчання українських студентів іноземної мови у закладах вищої освіти, як комунікативна, міждисциплінарна соціальна та професійна спрямованість. При цьому широкий простір для вдосконалення фахівця відкриває закріплена у законодавстві академічна мобільність. Проте, недооціненою лишається іншомовна підготовка дорослих, що вимагає докорінного реформування і вказує на перспективний напрям подальших наукових досліджень. Також потребує ґрунтовних досліджень оптимізація системи іншомовної підготовки фахівця взагалі.

#### Список джерел:

1. Лабунець Ю. О. Міжкультурна комунікація як засіб розуміння ментальних особливостей різних культур. *Вісник психології і педагогіки [Електронний ресурс]* : зб. наук. пр. / Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка. Випуск 7. К., 2012. – Режим доступу. – <http://www.psych.kiev.ua>. – Заголовок з екрану.

2. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 01.07.2014. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2014, № 37 – 38, ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 31.10.2021).
3. Про освіту: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР) № 2145-19 від 05.09.2017 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 31.10.2021).